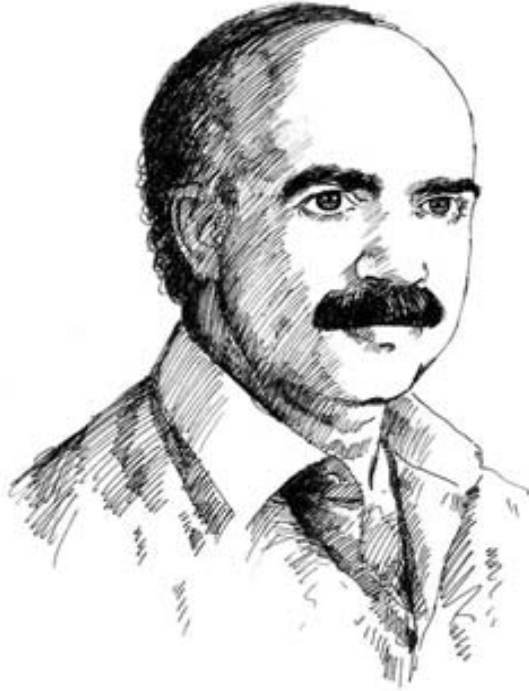

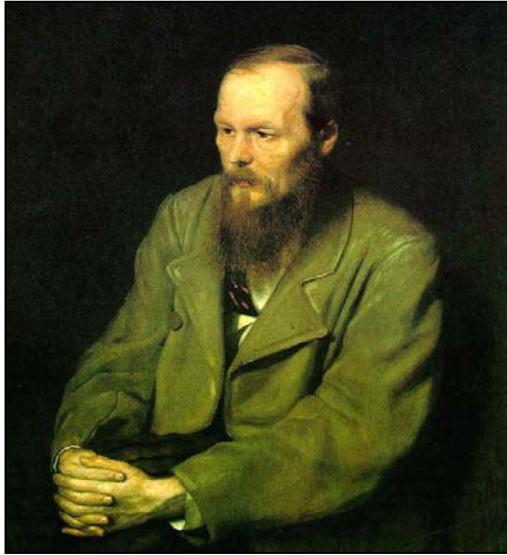
رۆمان و رۆمانقىسى و چەند دىتن

ئەنۋەر محەمەد ناھىر

بەلى ھوسا رادچىنىت و فەدھىنىت كو خويۇندەوار
باۋەرىي پى بەھىنىت و بىژىت ئەفە راستە.
ئەفجا كەسەكى نە گۆتىە دستوفسكى ما راستە و
چەوا سمردىاكوف و ئىفانى بابى خۇ كۆشت، يان
بۇچى بابى خۇ كۆشت، يان راسكولىنكوف چەوا
پىرەژن ب بەفرى كۆشت، يان بىژتە رۆمانقىسەكى
مىنا (سربانتس) ئى ئىپانى ئەو قارەمانى رۆمانى ب
دونكىخوتە) بنافكرى چەند راستە، كو مرؤفەكى

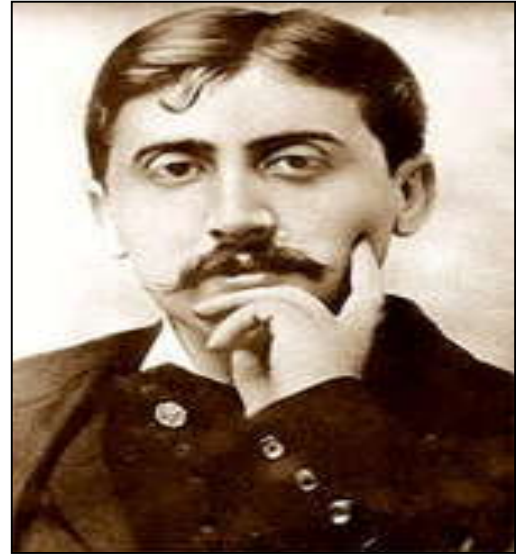
ھەكە سارتىرى گۆتتىت رۆمانقىسى كارى
خوداۋەندان دكەت، مارسىل برؤست دىبىژىت:
رۆمانقىس دقئىت گۆتۈ بىژىت يان خىفزانكە يان
دقئىت ھندەك رەۋشتىن پىغەمبەران ھەبن.
رۆمانقىسى ب دەستەھلات و شارەزا ب ئازادى
ھندەك چىرۇگان فەدھىنىت، ئەفجا ئەو كەس و
نمۈنە وان ھەبن يان نەبن، ئەو نەبەرىسە، كو
خەلك باۋەرىي پى بەھىنىت.

دستوقسكى

ئەز نايىنم كارى رۇماننقىسى تىنى رازىكرنا خويندەوارى بيت و گىۋى وى خوش بىكەت، دەمى خەوا وى ل نىشا شەقى قەرەقى دى رۇمانا وى خوينىت دا خەوا وى بىنىت. رۇمانا ئەقرۇ نەمازە رۇمانا نوو پىتر يا كەتتە بەر كارى تەكنىكى دوور ژ شىۋى قەگىرانى، شەپولا ھۇشيارى (تيار الوعى) كار دكەت، ئەوۋى شكاندنا دەمى ب رەنگەكى زنجىرى (نەۋ – بۇرى، پاشە رۇژ)، بەلكو تەكنىكا نوو د رۇمانى وچىرۇكى دا چەند جورىن دەمى بكار دەينىت.

ھەر چەندە رۇمانا دىرۇكى گەلەك گرنكى پى ھاتبوو دان، چونكى رۇلەكى گرنى بۇ قەگىرانا دىرۇكى وەرگرت، ەك شاكارىن مەزن مىنا (جەنگ و ناشتى) يا لىف تولستوى، كو بەحسى داگىركنا

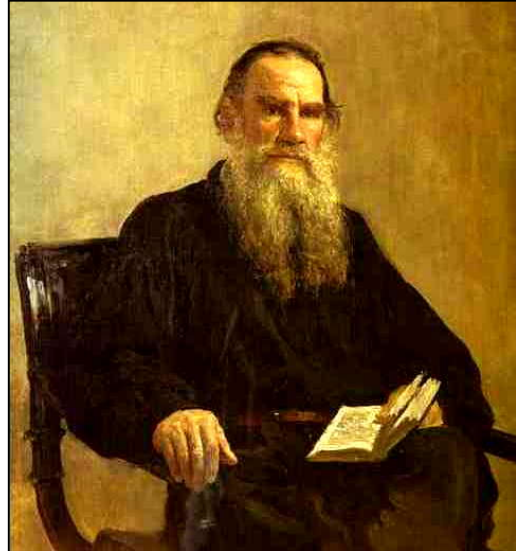
مارسىل برۇست

گىل و گىژە كۇ شەرى ئەرد و ئاسمانان دكر و ھەموو گاڤا پى شكەستى، بەلى قەت ژ كارى پەشىمان نەدبوو ھەر مال سەر ئىك و دويا خۇ، و ئەقە پىترە ژ چوار چەرخان ھەر خەلك دخوينىت و چىژى ژى وەرگىرىت و بۇ پرانىا زمانىن جىھانى ھاتتە وەرگىران، كو رەخنەگر ب نايابترىن كارى سوارچاكى ددانن.

بەلى رۇمانەكى بنقىسى و ھەموو بىتتە قەگىرانا كارى رۇزانە، بلا ھەموو راست و دروست بيت و ھەر پىنگاڤا تەھافىتى تە دوكىۋمىنت و دىدەڤان پى ھەبن، دى بيتە كارەكى رىالىزىمى سەد دەرسەد و قەت چ گرنىيا خۇ نايىت، چونكى دى يا خاف و خرچ و سار بيت، كەس چ تام و چىژى ژى وەرناگىرىت.

دەروونى ۋى شەكر و رافەكر و گرنگيا مەزن دا مەنولۇگى و دىالۇكى. زىدەتر بەرەف فانتازى و خەيالى چۆ، ھەر چەندە ئەو قارەمانىن خۆ ژ رىالزمى وەردگرىت، وەك رۇمانا ۋى (قېزى و ھاوار) كو خەلاتى نۇبل وەرگرت. ئەو دېبىژىت كو پىنج جاران مەن رەشنىقسا ۋى يا نقىساي. ھەر ولىم فوكنەر دېبىژىت: "ز بلى بەھرەيى كو دقېت رۇماننقىسى ھەبىت، دقېت مەشق و راھىنانى ل سەر نقىسىنى بكەت، د دويىف دا بەردەوام كار بكەت ھەر بنقىسىت".

ل قان سالىن ھەفتى و ھەشتىان ژ چەرخى بۆرى ل ئەمريكا لاتىنى جۆرەكى دى يى رۇمانى پەيدا بوو دېبىژنى (رىاليزما سحردار) ئەو ژى ژ رىاليزما

تولستوى

ناپليونى ل سالىن (1830) بۆ سەر ناخا رۇسىا دكەت. ھەر ھوسا رۇمانىن دستوفسكى كو ژيانا مللەتى روس ل سەر دەمى قەيسەريان نىشان ددەت. ديسان رۇمانىن (جون شتياپيك) ئەمريكى كو بەھسى كاودانىن ئەمريكا و برسا وان و شەرى نافخۆيى ل چەرخى نوزدى دكەت. ھەر ھوسا رۇمانىن نەجىب مەحفوزى ل مسرى و عەرەبى شەمولى ئەرمەنستانى، كو ژيانا مللەتى كورد د رۇمانىن خۆ دا خۇيا دكەت.

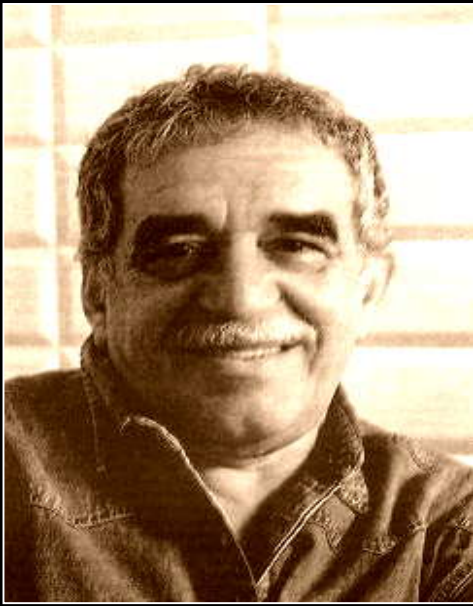
بەلى رەخنە ل (رۇمانا دىرۆكى) ھاتە گرتن، چونكى گرنگىي ددەتە قارەمانى تاكە كەسى و رۆلى سەرەكى ددەتە ۋى.

رۇماننقىسى ئەمريكى (ولىم فوكنەر) ب توندى ئەفە رەتكر و زفرى بۆ نافخۆيىا قارەمانى و

ولىم فوگنەر

سحرئ پيك هاتيه و ب رهنگه كئ تيكه لكرى، به لئ وهك مؤده ل جيهانئ به لاقبوو، نقيسه رين وان ژى ناف و دهنگ وهرگرتينه، ژ سهركيشين في قوتابخانا ئهدهبى ئه و ژى خورخى بورس، كونديرا و يئ ژ هميان ب ناف و دهنگت (گابريل گارسيا ماركيز) ه. ل دويش سهريؤرا من يا بي سهر و بهر و لاواز، نهمازه د مهيدانا چيروكئ دا، دبیت بيرؤكا رؤمانئ يان چيروكئ ئاخفتنهكا كهسهكى بيت يان ديتنا ديمه نهك يان ههر تشهكى بيت، دبیته بناخئ چيروكئ يان رؤمانئ، د دويشدا ل سهر دهيتته ئافكرن.

گابرييل گارسيا ماركيز

به لئ نهز گهلهك باوهريئ ب گوتنا گابريل گارسيا ماركيز دهينم ئهفا ديئريت: رؤماننقيس وهكى وى گهميفانييه ئهفي گهميا وى ل ئوقيانوسى پارچه بووى، كهس نينه يارمهتيا وى بدهت، دقيت خو قورتال بكهت، چونكى كهس نينه هاريكاريا وى بكهت. ئهلبهت رؤماننقيسى كورد، ئهفا هموو كهلتورئ جيهانيئ مرؤفايهتى ل بهر دهسته، نهحنير و زيرهكى ئهوه خو ژئ بدهته پاش، زيرهكى و حنير ئهوه مفاى بو خو ژئ وهرگريت، و ژبو پيشكهفتنا رؤمانا كوردى بدهته كارى.